

**[„PÂNĂ LA PROCLAMAREA
REGATULUI...”] – de Mihai
Eminescu [29 noiembrie 1881]**

Fotografie de arhiva. Mihai Eminescu de Nestor Heck – 1884. Basarabia-Bucovina.Info

Până la proclamarea regatului se putea susține cu drept cuvânt că deosebirea între programul partidului roșu și al celui conservator era diametral opusă, că vederile unora excludeau vederile celorlalți. Partidul roșu, având șef pe redactorul „Republicei Rumâne” și membri pe diferiți republicani de la Ploiești, mărturisea niște credințe politice cu totul contrare monarhiei și dacă, în aparență, renunțau, pentru a veni la putere, la aplicarea în prezent a ideilor lor, se putea crede că și rezervau pentru mai târziu realizarea idealului lor: proclamarea Republicei Române pe țărmii Dunării. Deosebirea între ideile liberale și conservatoare era acum doi ani încă atât de fundamentală încât atingea însăși forma statului, însuși modul de-a exista al țării și naționalității noastre.

Cu ocazia proclamării regatului d. C.A. Rosetti împreună cu tot partidul său au abjurat formal ideile sale din trecut, s-au convertit la altă religie politică, au recunoscut monarhia ca formă definitivă și inalterabilă de existență pentru statul român. Vechii republicani, afiliații lui Mazzini, membrii comitetelor republicane au recunoscut monarhia, au devenit dinastici; „pionul din mâinile d-lui de Bismarck și agentul prusian” a devenit cavalerescul rege al României, a cărui autoritate nu mai e contestată de nimenea.

Dar regimul monarhic presupune un sistem de guvernământ ; nu se poate admite ca șeful statului să fie dinast, iar guvernul de sub el să aibă apucături republicane. Cu simpla mărturisire că liberalii au devenit un partid monarhic nu ni s-a dat dovada că primesc și premisele și condițiile regimului monarhic, și organizarea monarhică.

Încercarea de-a introduce electivitatea magistraturii ne-a dovedit că există între roșii elemente, al căror șef e d. C. A. Rosetti, cari nu văd în monarhie decât eticheta pentru instituții republicane. Atitudinea țării l-a silit pe bătrânul demagog să renunțe la proiectul electivității, dar nu știm dacă a renunțat la el în mod definitiv sau își rezervă de a-l

pune mai târziu pe tapet.

Ni se pare că a sosit momentul în care să se arate din nou deosebirea între ideile conservatoare și acele ce au de gând a le profesa liberalii convertiți de acum înainte. Deodată cu proclamarea regatului s-a stabilit pentru totdeauna forma de existență a statului nostru întru cât privește poziția lui în Europa, raportul lui cu străinătatea, maniera lui de a fi în familia popoarelor europene. Care e maniera lui de-a fi înlăuntrul? Urma-se-va calea de pâine acum? Localiza-se-vor legi și regulamente din franțuzește fără privire la stadiul de dezvoltare a poporului nostru, fără privire la nevoile reale ale claselor noastre producătoare? Urma-vom și de acum înainte a ne comanda legile și cugetarea din străinătate precum ne comandăm mănușile și pălăriile, sau vom începe a ne studia țara și poporul în toate punctele, pentru a pune organizarea noastră în armonie cu însăși natura și condițiile de existență ale lor? Asta-i întrebarea.

O mulțime din legile noastre organice copiate s-au dovedit parte neroditoare, parte de-a dreptul stricăcioase. Legea comunală n-a avut efectul de-a crea din sate centre de activitate autonomă, ci acela de-a crea câteva zeci de mii de funcții salariate din punga aceluiasi țăran pe carele odinioară organizarea comunală moștenită din părinți nu-l costa nimic. Regimul parlamentar, în loc de-a fi regimul unor grupuri de interese generale, în loc de-a fi lupta și armonizarea între marile interese ale claselor economice, e în esență o luptă între liste de persoane cari, în privirea principiilor, nu prea știm în ce se vor fi deosebind. Duelul între reputații individuale a luat locul comparării de argumente și al luptei între convingeri. Lucrul a ajuns atât de departe încât d. C.A. Rosetti e pururea în stare a escamota un proiect de lege, în esență conservator, ba reacționar chiar, numai popular să fie, fără a ține seamă că un asemenea proiect e diametral opus seriei de principii pe cari d-sa-le profesază.

Cată dar să se facă lumină în privirea aceasta, cată să se cristalizeze o dată pentru totdeauna sistemul ideilor liberale de-o parte, al celor conservatoare de alta, pentru ca țara să se poată pronunța în favorul unora sau a celorlalte. Fraza zilnic repetată că „Țara ne cunoaște și pe unii și pe alții” nu mai poate avea trecere în urma marelui apostazii a partidului roșu, care-a aruncat bagajul lui de idei trecute în apă, pentru a primi, în parte cel puțin, o serie de idei contrare. Câte din ideile vechi au mai rămas ale lor, câte nu?

Mai vor electivitatea magistraturii, opusă inamovibilității, mai vor sufragiul universal, opus reprezentării intereselor pe baza censului? Cari sunt principiile generale pe cari vor să întemeieze de acum înainte organizarea interioară a statului român?

Poate că nu mult timp va trece și vor fi puși în necesitatea de-a se rosti și unii și alții în privirea aceasta, încât țara să fie în stare a judeca care serie de principii se potrivește mai mult cu nevoile ei și cu starea ei reală.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1 ianuarie – 31 decembrie 1881

TIMPUL

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XII

Mihai-Eminescu.Ro